

La Creu del Montseny



J. M. J.

Lo Liri

de Sant Antoni

I

D' ahon veniu, Sant Antoni?

—Vinch del jardí franciscà,
de veure florir les roses,
que Francesch al cel robà;
tot flayrant aquelles roses
Maria est Liri 'm donà.

II

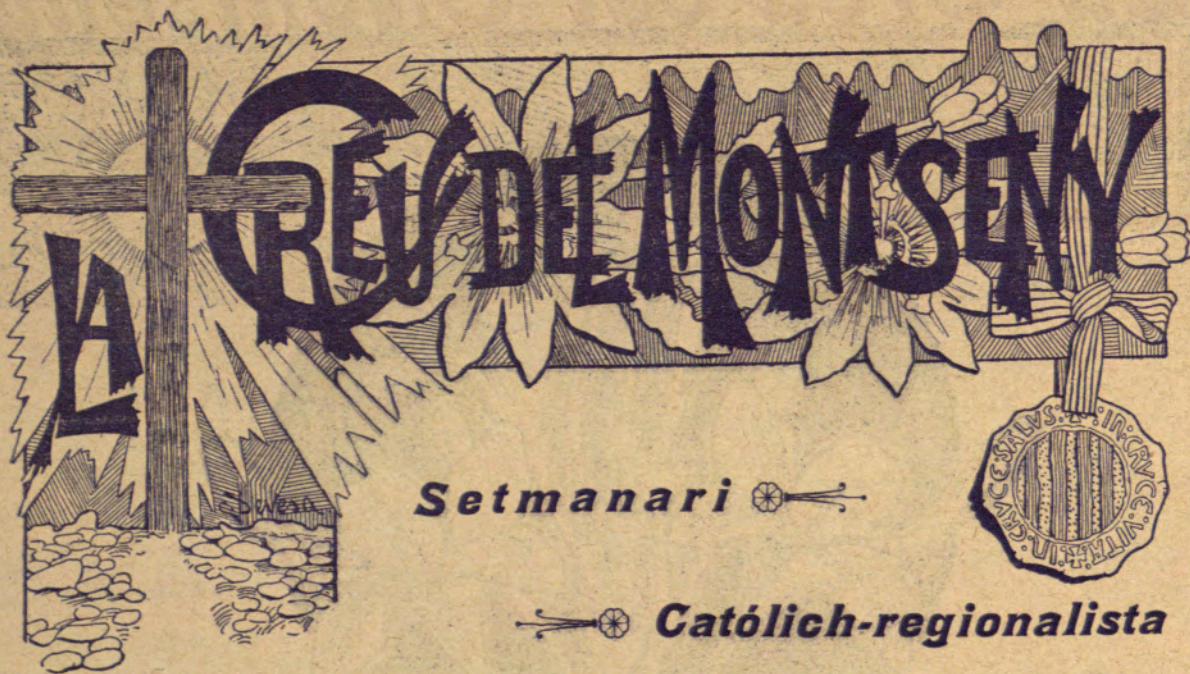
—Y ahon anau, Sant Antoni,
ab aqueix Liri á la mà?

—A desinfectar la terra
de la gran fortor que fá,
de la gran fortor del vici
que se la menja
com un mal grà.

III

Lo Liri de la puresa
en los cors lo vull plantar:
aquell que en lo cor lo tinga
angelet se tornarà;
serán bossins de la gloria
los territoris
hon florirà.—

J. VERDAGUER, Pvre.



Preus de suscripció

ESPAÑA Y CATALUNYA FRANCESA

Un any (directament)	5 pessetes
Per corresponsal	6 »
Un semestre	3 »
Extranger y Ultramar preus dobles.	

Número solt 10 céntims.

Centre de suscripció

Redacció y Administració: Imprempta Antoniana. Carrer de Gerona, 76, que es ahont deu dirigir-se tota correspondencia.

No 's tornan los originals

(Bussó á la entrada.)

ORACIÓ

AL GLORIÓS SANT ANTONI DE PADUA

OMNIPOTENT Senyor, que desde 'l soli de vostra Majestat regulau l' Univers y dirigiu les criatures á son destí, cadescuna segons sa naturalesa, tingueu pietat dels homes que, abusant del precí d'ó de la llibertat s' apartan dels camins de la Justícia y renegan de vostra lley. Encare que 'ls pecats dels cristians y la indiferencia de vostra predilecta filla Espanya, be mereixen lo castich de les calamitats que plohen demunt l' Esglesia Catòlica y d' aquesta nació malhaurada, tal volta estau esperant nostra penitencia pera retirar vostre enuig. Per los mèrits de la mort y passió de vostre Unigenit inspiraunos l' esperit de penitencia en que fou tant abundós vostre gloriós sirvent Sant

Antoni y exteneu á nosaltres l' olor de sas virtuts miraunos com á fills pròdichs que desitjem tornar á la casa d' hont en mala hora sortirem y aixís pugam confessarvos ab cants de gratitut, ja que no sapiam ferho ab llàgrimes d' arrepentiment.

Pare Etern: benehiunos.

Esperit Sant: santifiqueunos.

Jesús, Salvador nostre: feu acceptables nostres oracions.

Verge Santíssima: recordauvos que sou Mare Nostra.

Gloriós Sant Antoni: fixauvos en nostres necessitats é intercediu per nosaltres.

Aixís sia.



LO GLORIÓS SANT ANTONI

Sant Antoni es lo Sant de
tot lo mon.
Paraules de Lleó XIII.

NERSONES hi ha que, per rahó de acudir á Sant Antoni molta gent dolenta, demanantli ajuda y socors en ses necessitats, diuhen que no li tenen gayre devoció. Y aixó es un fals concepte que avuy volém desfer.

Es en veritat espectacle nou aquest que veyém en els nostres días de que acudeixin á Sant Antoni gent de tota mena y condició y no sols católichs, sino protestants, turchs, incréduls y heretjes y cismátichs.

La Revista *El Pan de los Pobres* portá temps enredos noticies ben estranyes sobre aquest punt: una de que á Inglaterra s' ha fundat per els protestants una associació religiosa baix lo patronat de Sant Antoni y l' altre de que l' Emperador de les Russies ha enviat una almoyna á la Bassílica de Sant Antoni de Padua, pera las obras de reparació que s' hi fan y encomanantse á les oracions dels frares franciscans que n' están encarregats.

Es també digne de menció que l' obra del Pa no sols viu de les almoynes dels católichs sino de mals chistians y persones de diverses sectes que també observan els beneficis qu' els fa lo Sant dels miracles.

Aquestos fets enclouhen ensenyances importants, que lluny de minvar la nostra devoció envers tan gran Sant, l' augmentan racionalment.

En efecte: no podém creure sense fer injuria al Sant y per lo tant á Déu Nostre Senyor que l' omplí d' aquests dons pera sos devots, que se contenti en donar la gracia temporal sense recordarse de les necessitats espirituals de les ànimes. Que aixís com Déu Nostre Senyor en sa vida mortal y desde 'l Cel, ab la gracia temporal uneix la gracia espiritual, no solzament á aquells que demanan aquesta gracia sino als que no 's recordan de demanarla ni la mereixen y fins moltes vegades á aquells que la contradiuhen ab ses obres ó ab voluntat formal y directa; aixís hem de creure que en deguda proporció Sant Antoni fa us dels inestimables dons ab que l' enriqueix l' Esperit Sant, acompanyant á la gracia temporal que se li demana, bens espirituals que no se li demana

ó no 's mereixen, ó 's contradiuhen. D' altre manera la obra no fora perfecta, puig ajudaria á una necessitat deixant d' auxiliar la més grossa.

Dona forsa á estes consideracions aquell passatge de les Sagrades Escripures, que diu com havent vist Jesús á un paralítich que li presentaren, digué: «Tingas confiança fill, que 'ls teus pecats te son perdonats.» Y haventho sentit els faritseus y murmurant d' aixó, digué Jesús: «¿Quina cosa es més fácil, lo dir: Se 't perdonan els pecats, ó 'l dir: Aixecat y camina?»

Ab lo qual veyém com s' ajuntan magníficament en las obras de Deu els beneficis temporals ab els espirituals y cóm demanantli á Déu no més que le gracia temporal, dona la espiritual y la temporal. Donchs lo mateix debém dir en deguda proporció de les obres dels Sants. Y que es aixís aquell gran amor ó caritat d' ànimes que 'ls feu sufrirho tot com á bons pastors anant darrera les ovelles perdudes en esta vida mortal á semblansa del Diví Mestre, puig fóra impietat manifesta y enrunaria per sa base lo dogma de l' intercessió dels sants, lo suposar que aquestos al arribar al cel perden aquella gran caritat que ab lo próxim tinguéren aquí á la terra.

Sabent quánta y quán inmensa es la distancia de's bens temporals dels espirituals y quánta sobrepuja als altres l' excelencia dels primers, que en comparansa tot lo del món no es sino fems (*estercora*) al costat de la Fe y del amor de Déu; hem de sopsar ab verdadera fe que totes les gracies que 'ns concedeix Sant Antoni son com l' esquer á fi de pescarnos pera Jesuchrist y alcansarnos la gloria del cel.

Fins ajuda naturalment á esta obra de la divina gracia, aquell agraument natural que tot cor sent envers son benefactor.

Quedi sentat, donchs, que 'l gloriós Sant Antoni, si fa gracies als mals cristians, es pera convertirlos; si 'n fa als protestants, indréduls y apóstatas é infidels, es pera facilitar la entrada de la llum de la vera Fe en sos enteniments, y si també escolta les oracions dels cismátichs es pera tornarlos á la falda de la vera y única Ecclesia Católica, Apostólica Romana, nostra Mare.

Tenint aixó en compte, vejas quin efecte deu causar

à un protestant per exemple, lo tenir que acudir á l'Ecclesia catòlica pera trovar remey á ses necessitats. La sola invocació de Sant Antoni feta per un protestant ja es afirmar y confessar la veritat del dogma catòlich de la invocació dels Sants y per lo tant es ja apartarse de una de les creencies falses que més los allunyan de la vera Fe; y además es confessar qu' en la Ecclesia catòlica hi ha la vera *santedat*, la eficacia de la *intercessió* dels Sants y per lo tant com hem dit de l' oració als Sants, únichs veraders de la Ecclesia Catòlica en la Lley Nova. ¿Quí no hi veu aquí un principi de conversió? ¿Cóm se compren que 's vagi, digam aixís, á la botiga del costat á comprar una cosa, sino *quan s' ha vist y comprés que á la botiga propia lo género está falsificat?*

Per aquestes y moltes altres rahons congruentes, consideram que Sant Antoni es un dels grans Apostols del regnat social de Nostre Senyor Jesuchrist; que ab son Pa miraculós atrau aixís á totes les gents d' Orient y Occident á la falda de la Ecclesia catòlica, pera arribar á l' hora en que tota l' humanitat fassa un sol remat y un sol Pastor.

¡Oh Sant Antoni gloriós! ¿Qui no caurá de genolls al devant de la vostra imatge, al veure que aixís heu vingut altre vegada al món, ab aqueixes alforjes celestials á omplirnos de gracies innumerables é inefables?

¡Oh pa benehit de Sant Antoni! que á semblansa del *maní* baixas del cel y tens los més regalats y variats gustos; y com lo pa benehit per Jesuchrist en lo desert serveix pera alimentar y assaiar en multiplicació assombrosa a tot lo poble dels seguidors de Christo y encara en sobra per lo restant del món! ¡Oh Providencia de Déu que aixís vens á afavorirnos quant ménos ho mereixém!

¡Grans mercés! ¡y visca la ma de Déu Omnipotent que aixís cuyda de nosaltres y de tot lo mon per ministeri de un germá nostre, un fill del nostre Pare Sant Francesch!

C. DE GRASSOT, *Pere*.



ANIVERSARI

¡Vuyt anys!

Fa vuyt anys que morí la meua mare,
la santa que la mort me va robar;
mes viu ab mi la seva imatge encara
y mos ulls no han minvat lo seu plorar.

Recordo, qu' en sa falda m' adormia
y amorosa 'm besava ab viu delit
y axí abrassat ab ella jo sentia
lo bategar, tant dols, de lo seu pit.

Recordo, las hermosas cansonetas
catalanas, qu' aprop del lletet meu,
me cantava ab tant pler, fentme festetas
y besant lo meu front, blanch com la neu.

¡Si 'n recordo de cosas y que bellas!
despert de día y á la nit somiant
y al contemplar lo brill de las estrellas
m' apar, la mare, veure al Cel gosant.

¡Vuyt anys! L' anyoro, com anyoraria
la primavera l' home malaltís;
com las flors, á n' els raigs qu' el sol envia,
com l' home desgraciat, al temps felís.

Com l' aucellet, de l' arbre l' espessura,
per pogué entre ses fullas fer son niu;
com lo peix, á ne l' aygua que murmura,
quant dolsament devalla per lo riu.

Com la planta, á la gota de rosada;
com la doncella, á l' home qu' estimá,
com al lluny veurers, de sa pàtria aymada,
anyora á Catalunya, el catalá.

Aixís t' anyoro jo, mare volguda
aixís t' anyoro jo, mare del cor
y al véurem sol al mon, tu condulguda
del Cel, deus benehirme ab ton amor.

Be prou que 'm veus, perdut per eixa terra,
arreu cercant la ditxa del cor meu;
be prou veus tu, qu' en lo meu pit s' aferra,
sols la tristesa y lo condól mes greu.

Tot l' amor qu' en mi niuha, mare aymada,
no pot arrebatarmel pas ningú,
puig al meu cor ta imatge está grabada
y en lo fons d' ell, no mes hi regnas tu.

Avuy que fa vuyt anys qu' et tinch perduda,
embocallat pe 'l dol y pe 'l torment,
pulso á ma lira y es ma lira muda,
¡sas notas totas son d' anyorament!

Aquesta sempre viva, tant pobreta,
reb com á proba d' eternal amor;
per tu senzilla, mes també es, mareta,
per mos ulls regada y nascuda al cor!

Gosa del Cel..... ¡Adeu la mare mia!
y pensa ab mi, no 'm tingas oblidat
gosa del Cel..... ¡Adeu.....! Potsé algún día,
gosaré, junt ab tu, l' eternitat!

Ja que hi estás y en ángel convertida,
ab mos germanets, prega pe 'l fill teu;
guia, si, tots los passos de ma vida
¡y guarda un lloch per mi al costat de Deu!

JOSEPH CASTELLER PONT

Barcelona, 8 de Juny de 1899.

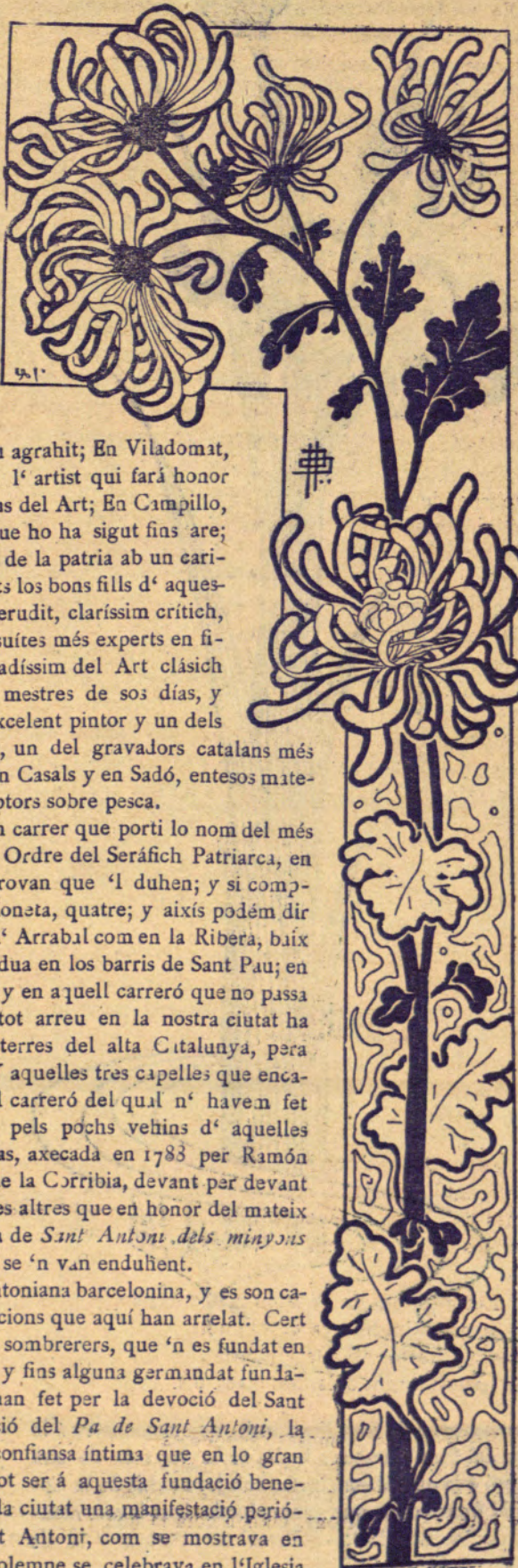
BARCELONA ANTONIANA



s sens dupte nostra ciutat una de les més devotes del gloriós Sant Antoni de Padua. Lo nom del gran miracler fill de Lisboa lo portan molts barcelonins als qui s'ha imposat al rebre les aigües renegeradores del Sant Baptisme, y entre sos fills més distingits no son poch los que l'han honorificat al honrar-se á sí mateixos, ab los mérits de sos talents ó ab l'estimulant exemple de sas virtuts. Citarém en comprobació d'aixó alguns d'ells. Lo P. Fra Ginabreda, Dominich del segle XIV, tan gran en obras com en saber, predicador infatigable y un dels oradors més célebres y famosos de son temps; En Campmany, l'acreditadíssim filòleg é insigne historiador del Comerç, de la Marina y de l'Industria catalana, á qui may se li será prou agrahit; En Viladomat, lo pintor capdalt de la centuria passada, qui será sempre l'artista qui farà honor á aquesta terra, ab sos quadros sempre tinguts com á joyas del Art; En Campillo, convensut historiador digne d'esser més apreciat de lo que ho ha sigut fins ara; En Viladamor, diligent cronista en consignar los sucessos de la patria ab un carinyo y un amor que l'fa altament simpitich als ulls de tots los bons fills d'aquesta terra; lo canonge Bastero, memorable com á escriptor erudit, claríssim crítich, filosoph é historiayre notable; lo P. Colorniu, un dels jesuïtes més experts en filosofia entre los de sa época; En Solá, l'escriptor enamoradíssim del Art clàsich passá sa vida ab relacions continuas ab los més celebrats mestres de sos días, y deixá obras ben recomenables de son geni; En Ferran, excelent pintor y un dels professors més entesos de las classes de la Lotja; En Roca, un del gravadors catalans més destres en fer correr lo buril sobre les plantxes d'acer; En Casals y en Sadó, entesos matemátichs, y En Sañez y Reguart, un dels més entesos escriptors sobre pesca.

Si en una sola de les poblacions agregades hi falta un carrer que porti lo nom del més popular varó entre los més insignes que 'n ha produhit l'Ordre del Seráfich Patriarca, en lo casco antich de Barcelona solament, trè carrers s'hi trovan que 'l duhen; y si comptém un altre que 'n hi ha en lo barri maritim de la Barceloneta, quatre; y aixís podem dir que tant en la part de mar, com en las de terra, ja sia en l'Arrabal com en la Ribera, baix aquest punt de vista te en lo carrer de Sant Antoni de Padua en los barris de Sant Pau; en lo de Sant Antoni dels Sombrerers en los de Santa María, y en aquell carreró que no passa del carrer Nou de Sant Francesch, testimoni de que per tot arreu en la nostra ciutat ha sigut y es encare estimat aquell qui en 1224 vingué á les terres del alta Catalunya, pera prevenir als seus habitants de la heretgia dels albigesos. Y aquelles tres capelles que encare ostentan sa imatge sempre venerable, ja sia aquella del carteró del qual n'havem fet menció are, la qual es guarnida encare en lo mes de Juny pels pochos velhins d'aquelles cases, ja aquella d'hont comensa la Rambla de Canaletes, axecada en 1783 per Ramón Plassa baix lo patrocini del Sant, com aquella del carrer de la Corribia, devant per devant de les escales de la Seu, son encare testimoni de les moltes altres que en honor del mateix hi havia en varies cases de diferents carrers, y que com la de *Sant Antoni dels minyons* han desaparegut ab les vicisituds dels temps que tot lo bó se 'n van endulient.

Y una cosa s'ha de fer present respecte la devoció antoniana barcelonina, y es son caràcter particular que la distingeix de totes les demés devocións que aquí han arrelat. Cert que 'ls mestres de cases, quin gremi data del 1445, y lo de sombrerers, que 'n es fundat en 1505, lo tenen per patró; cert que hi ha alguna confraria, y fins alguna germandat fundades en son honor, pero totes aquestes corporacions may han fet per la devoció del Sant cosa que influís en son favor, tant com la novella institució del *Pa de Sant Antoni*, la qual ha tingut l'acert de fer sortir á l'evidencia la gran confiança íntima que en lo gran predicador del segle XIII la capital de Catalunya tenia. Pot ser á aquesta fundació benemèrita li está reservat lo mérit de suscitar en nostra aymada ciutat una manifestació periódica en la que 's puguin veurer tots los devots que de Sant Antoni, com se mostrava en aquella tan concorreguda Novena que de la manera més solemne se celebrava en l'Esglesia





de Framenors ó de Sant Francesch, que comensava á la vigília del Sant y acabava lo día de la vuytada ab una processó á la que hi concurrían tots los novics de la Comunitat franciscana, que sempre havia sigut la més nombrosa de les establertes á Barcelona. Perque s'ha de

confessar que si 'ls tercerols havían donat una importancia notoria á aquella casa, la primera de tot Espanya entre les francescanes, la devoció á Sant Antoni no hi havia contribuït poch, puix que sa festa era allí celebrada ab tanta solemnitat com se poguessen celebrar les demés que s'hi celebraven. Y es que la tal devoció te un particularisme especial, com deyam, que no la confon ab cap altra. En aquells dies en que la gent com ara no 's donava vergonya de fer públich son catolicisme, era costum guarnirse per la diada del Sant en son honor, podriam dir tantes capelles com families hi havia. Perque l'imatge del gloriosíssim francescá no faltava en cap casa, si no era en escultura ó pintura era en gravat més ó menys rudimentari, y en lloch deixava de cremar-li lo llum d'una llantia al menys. L'iconografia antoniana nos donaria detalls que provarían lo gran amor en que 's tenia al Sant, com aquell en que en les figures verament populars trevallades en terra cuyta no podia mancar una corona de flors. Per cap altre Sant s'ha arribat á establir una fira alguns dies abans de la diada ab l'únich objecte de vendre imatges seves, capelles hon collocarles y adornos ab que guarnirles. D'imatges de Sant Antoni sempre 'n trovaréu desde les que son de plom y terra cuyta fins á les que son tallades en fusta; desde la petita estampeta fins al cromo més artístich. Ningú diria lo nombre de Sants Antonis que cada any surten dels nostres tallers d'escultura.

Sant Antoni figurava entre la serie de Sants que concurrían á la processó del *Corpus* en sos primers temps y quan aquelles representacions quedaren excluides fou l'únich Sant que hi estigué representat en aquella mula ó *mulassa* que recordava aquell prodigi en que una bestia d'aquest género s'agenollá pera adorar al Santíssim Sagrament; y si algunes vegades s'ha tolerat que assistissen á les procesons del *Corpus* criatures de Sants, no cal dir que de Sants Antonis ha sigut lo que 's han vist més.

Ell no ha sigut propiament lo Sant de cap carrer á qui se 'l ha festejat en la seva diada, y es perque era lo Sant que en tots era festejat.

No eran poch los establiments en que la figura del Sant presidia lo negoci, sens comptar los de mestres de cases en los quals no hi falte en cap; sino en varios y distints articles y quan s'esdevenia lo día 13 de Juny era costum barcelonina anar á recorrer aquelles capelles que 's guarnían en botigas de tots los carrers, caracterisantes en tenir al fondo una cortina blanca salpicada de fullas que crech eran de taronger, destecant sobre aquella blancor la corona formada de mates d'esparraquera, ginesta y semprevivas en mitj de la qual estava colocada l'imatge del Sant la qual semblava estar entre un jardí de flors puix també abundavan los poms de clavells ab aquelles floretas blancas que portan lo seu nom.

¿Y en quant á las iglesias, que diré? Coneguda es la sumptuositat ab que 'ls arquitectes y mestres de cases celebran la feste de son patró en l'iglesia de Sant Agustí; y perque lo temps me faltá, sols diré que si son poques aquelles en que la figura del gran taumaturg hi falti, en cambi hi ha iglesias, com en la Catedral en que 's hi veneran duas imatges y com en la del Pi fins á tres.

Que te altars propis á Sant Just, á Santa María, á

Sant Miquel de la Barceloneta, á Santa Mónica, á Sant Miquel de la Barceloneta, á Santa Mónica, á Sant Francisco de Paula, á Sant Agustí, á Sant Jaume, en la Iglesia del Hospital, á Santa Marte, en la capelle del Sant Esperit, en la Reyat del Hospital, en la de la Mare de Deu de l' Esperansa, en lo Bonsucsés, en lo convent de l' Ensenyansa, en los Escolapis y aviat la tindrà en la parroquia de la Concepció. Y acabém aquestes notes antonianas consignant que per lo qui escriu aquestes mal girvades ratlles, es Sant Antoni de Paula l' *hereu de casa* ja que essentne ell lo fill mes gran, l' imatge del Sant vingué á ferhi estada fa quaranta set anys alguns días avants que vingúes al mon

RAMÓN N. COMAS.



Després del primer pecat

¡Qué hem fet!...

I

Al mitj del Paradís, sota 'l brancatje vert y flayrós del Arbre prohibit, está plorant de Deu l' hermosa imatge regant aquell angelical paratje ab amarch plor que 'l deixa enmustehit.

Al arbre vert que á Adám y Eva ombreja la serp traydora hi riu á bell esclat: mira 'l fruyt de son crim que abaix negreja, y riu més fort al veure que 's trosseja lo rich espill de Deu, tot just criat.

Eva y Adam ¡ay pobres! com tremolan enfront del crim que aquest matí han comés! al fons de son esprit cóm hi brahólan los cárrechs del Etern, cóm s' ennuvólan ses ditxes per al mon no lluhir més!

Lo fatal fruyt del *Arbre de la ciencia* ha obert sos ulls á una be trista llum; ¡se veuhen despullats de l' ignocencia!... y per no ohir los crits de sa conciencia, voldrían esvanirse com lo fum.

¿Hont fugirán per' que l' astre del dia no publique ab sos raigs lo pecat seu?.... més ell per tot arréu los perseguía: cercan la nit pensant que no 'ls veuría son Jutje irat.... ¡mes ay! per tot los véu!

Ensemps ells van fugint, los persegueixen d' arbre en arbre queixantse los aucells: les feres ja per ámos no 'ls coneixen, y 'ls pobres criminals ¡ay! s' estremeixen veyent que s' arman totes contra d' ells.

Sota un florit roser, poruchs, s' acullen allá dintre un recó del Paradís; dos rossinyols al veure 'ls se n' esbullan y les roses á son alé s' esfullan.... y 'l roser 's converteix en lletj bardís.

—¿Qué hem fet, Eva?... ¿que hem fet esposa mia?...— exclama Adám ab tremolosa veu: ¿hont es ar nostra pau, nostra alegria?... Si 'ns fa guerra 'l que avantes nos servía, donchs, qué fara quan baixe nostre Deu...—

—¡¡Adám!!—crida una veu atterradora; y 'l Paradís d' una respon:—¡¡Adám!!— L' atterrada parella que á rius plora véu sobre seu bradar, venjadora, l' arma de la justicia com un llamp.

Mes del Jutge la dextra omnipotenta no 's deixa caure al pes de son furor: l' espasa envayna en foch d' ira bullenta, y ab má lleugera sobre d' ells aventa altra espasa trempada al foch d' amor.

Sobre un tossal seguts los dos esposos, com áligues que un llamp ha desalat, giran al Paradís sos ulls plorosos.... mes tornan á tancarlos, vergonyosos, al véurer com lo deixa 'l seu pecat....

¡Ah! veuhen que, fugint al cel, sospiran los ángels ab qui avans jugavan ells; y ensemps que estos esprits purs se retiran, veuhen que sobre seu altres s' hi tiran negres com son pecat, fers sens parells.

Als que fugen demanan assistencia, ¡mes ay! ells volan trists espay enllá: un ne veuhen prop l' *Arbre de la Ciencia*, que, espasa en má, los mira sens clemencia.... ¿hi aniran?... ¡ah! si hi van los, ferirá!

¿Donchs qué fará la criminal parella al veure 's perseguida y sens' socós?... lo cel ¡ay! ha velat sa cara bella, veu que la terra s' arma contra d' ella, l' infern la crida á son llit abismós!

Ans que altre cop s' apague sa esperança tornan á alçar sa veu al Criadó:.... pro 'l mon demana contra d' ells venjança; y 'ls pobres en sa trista malhaurança duptan si 'ls baixará furia ó perdó.

Al veure 'l Criador sa penitencia, los torna á obri 'ls tresors de sa bondat: y encar' que no 'ls retorni l' ignocencia calla la veu crudel de sa conciencia des que 'l perdó del cel los ha baixat....

Ay prompte tenen fam los dos espósos, y no troban ni rastre d' aliment: cercan arbres ença y enlla suhósos.... ¡sols troban espinám sos peus sagnosos! tendres com son, ¡ay! quin crudel torment!

Serres enllá, un barçal verdós oviran, y allá se 'n van plorant y sanglotant: un fruyt negre com sos dolors hi miran; lo cullen.... mes los pobres com sospiran veyent ses mans ferides y sagnant!

Vora una font que rodolant se queixa
s' aturan á explayar lo seu dolor:
si miran al cel, ¡ay! son cor s' esqueixa;
si l' un al altre, una pena mateixa
se passeja d' un cor al altre cor!

—¿Qué hem fet avuy, que hem fet, esposa mia?....
¡l' ignocencia hem pitjat en mitj del fanch!
Nostre crim que l' infern se mereixia
ni tot lo que es criat lo borraría....
¡sols pot borrarlo ¡ay! d' un Deu la sanch!

JOSEPH CONDÓ SAMBEAT, *Pere*.



Costums que 's perden

(Lo joch del totxo)

Quan fullejo les planes del llibre de ma memoria que esplican els dolsos temps de l' infantesa, suspiro recordant mil escenes agradables ensemps que 'm dora pena 'l veurer com les costums patriarcals que viviam, mercés avuy al mal ús dels avenços de la societat, s' enderrocen pera implantarhi de noves que escursan la vida del cos y la del ànima.

Mes; diguém quelcom de aqueixa per molts conceptes bellíssima costum que al hivern hi havia de jugar al totxo, que avuy com tot lo vell y bó se deix fugir.

* * *

Eran necessaris pera jugarhi, un bastó ben fort en forma de bolant ó de totxo—que es de ahont degué pendre el nom—y ademés una bola lo més rodona possible que se enfortia prèviament ab un bull d' oli. S' acostumavan á fer de soca d' olivera ó de cep, essent preferidas aquelles per asclarse ab més dificultat.

Se procedia ab tota escrupulositat á la formació dels dos bandos necessaris, y després de assenyalats los limits del joch, se desllindava fentso á parells y escassés quin bando comensaría.

Disposats enfront l' un de l' altre á lo llarch de un camí ben espayós, l' encarregat de comensar lo joch—regularment lo mes destre—pegava á la bola ab el totxo. El que primer hi era, repetia; si era del mateix bando procurava atansarla cap al limit oposat d' ahont havia sortit, y si podia darli una bona bolesa fins á arribarhi, quedava guanyada la partida. Mes, aixó succehia poques vegades, ja que per brunzenta que arribés, un ó altre le aturava y precisament en los discreteigs que allavors s' armavan, hi havia la gràcia del joch. Aquí guanyavan los uns quatre passos, allí 'n perdían vuyt pera tornarne á guanyar setze més avall.

En una paraula, los del bando que surtían havían de pegar á la bola fins á procurar que arribés al extrém del joch y 'ls altres feyan los possibles pera ferla tornar al punt de sortida, requisit indispensable pera guanyar la partida.

Com se compendrà era necessari que estessin ben triats per banda ja que com en tota cosa, la pràctica do-



nava una facilitat y una destresa admirables. Per aixó en la formació dels bandos 's tenia en compte, mes què al·lè l' edat y 'l desenvollop físich dels jugadors, lo que 'n podríam dir anys de servey ó de pràctica en el joch.

* * *

Ara diré perquè 'm dol veurer com se ha deixat fugir aqueixa costúm. Quant sortiam de estudi á la tarde, ja se sabia, després de veremar agafavam el totxo y já jugar!; no faltava may partit. Los pares no veyan que ho privessin may a cap fill perquè poch entreteniments hi haurá que respirin tanta innocencia.

Y aixó en l' Urgell y quinze anys enrera, en aquell Urgell dels meus amors que 'l Canal enriqueix deixondintlo gradualment del forsat ensoyament en que estava sumit per la falta d' aygues ab que regar sos inacabables erms.

Y no ha sigut sempre joch d' infants el totxo, he sentit á contar que encara del 60 al 70, á les festes se reunian la fadrinalla y fins homens majors en un lloch apropósit pera ferse passar el fret jugant al totxo. Y es qu' eram pobres, pobres,—dihuen los d' aquell temps—y á les cases no hi havia ni llenya pera cremar ni oli ab que fer llum.

De cafés no n' havia ni podia haverhi perquè tampoch hi havia cuartos.

Les dones se estaven al estable caldejat pel baf del bestiar, y allí contavan rondalles.

Avuy la riquesa dona (!) p' el vici y ni grans ni xichs s' ocupan ja del totxo.

Referent á la quitxalla, participa proporcionalment de la riquesa del país, y aixís, en compte de jugar al totxo, la veure desgraciadament com se juga 'ls cuartos al canet, resto, set y mitj, cara y creu, y á les xapes, jochs tots ells d' etzar que engrescan y regularment son prolech de terribles dramas que trovan son desenllas en la pau de la llar. Me so encantat ab tota la munió de costums senzilles del Plá del Urgell, y ara m' espantan las consecuencias de la metamórfosis; no renego del avens material, pro 'l voldria agermanat ab l' avens moral y aquest ¡ay! deixa molt que desitjar, á pesar de que 'l diner es un gran adob pera 'l bon cultiu de l' inteligencia.

Qui resolgués cristianament aquest problema sociològich ¡que 'n faria de bé!

VALERI SERRA BOLDÚ.

Ja apunta 'l sol darrera la serrada escampant per lo cel son polsim d' or; cants de gaubansa entona l' aucellada; tot parla del amor.

L' oreig bressola 'ls nius en los brancatges va mormolant lo riu en sa corrent, tréscan los blanchs anyels pels pasturatges belant d' anyorament.

Al peu del roure fila la pastora sentada entre catifes de verdor en tant que l' espiguet de la tenora li es balsam per son cor.

Lo baylet enfilat á una cinglera, á la nina contempla en lo fondar: Que es rienta per ells la primavera! tot viu per estimar!

Tot es bell y joliu quan de la vida no s' ha provat la copa d' amargor, quan lo cor no ha sentit may cap ferida pe 'l glavi del dolor.

Tot es bell, quan somriu la primavera, tot es dolor pel cor al rellorir; mes la ditxa en eix mon es passatjera; solsament es etern lo greu sofrir.

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

L'AMOR!

Al Rvnt. P. Isidro Rigola y Rigola
en sa primera Missa

Y am non dicam vos servos...
sed amicos. (S. Joan, XV, 15.)

Assegudet en sa mateixa taula,
lo cap sobre son pit,

l' Aymat tan sols t' ha dit una paraula,
pero 'l cor t' ha ben ferit.

En mitj d' un somiar plé de delícies,
¡oh mon company antich!

t' ha dit l' Amor, boy fente mil caricies:
«Ja n' ets lo meu amich».

Unginte dons Ministre del Santuari
d' Aquell que 'n creu morí,
te don' les claus que tancan lo Sagrari
del Deu del Sinahí.

Te don' la potestat, que més grandiosa
no hi ha 'n la creació,
que 'n lo pa y ví, quan vols, humil s' hi posa,
cubrint son resplandó.

Després te veig, voltat d' encens y flayre,
al bell mitg del altar,
alçar l' Hostia y lo Cálze enlayre enlayre,
donantsel á adorar.

Dexant lo cel los ángels y 'ls arcàngels
hi baxan tots al punt,
y van també baxant los nou chors d' ángels
postrantshi d' un á un.

Quan l' alças tot lo poble que hi ha 'l temple
cayent de genollons,
en exes mans extátich hi contempla
lo Rey de les nacions.

Veyent l' infern, que 'l poble 'n tes mans santes
hi adora un Deu tan gran,
quan més enlayre 'l finjas, á tes plantes
més fort está bramant.

Plorant de goig, veyent qu' aquella Essencia
s' adora ab tan plahé,
pregant per tú, postrat en sa presència,
l' adoro jo també.

Quan cada día immoles sobre l' ara
aquell Xayet diví,
recórdat de ton pare y de ta mare
recórdat ¡ay! de mí.

JOAN SOLA, de les Escoles Pies

Barcelona-1899

GAZETILLES

Lo dia de Sant Antoni en nostra Administració, Imprempta Antoniana, Gerona, 76, repartirém 230 pans de tres lliures als pobres, procedents de les almoynes recullides p' el Pa de Sant Antoni.

Nos plauria molt sovintejar actes tan hermosos y á fi de poguerho portar á cap, convidém á nostres llegidors á que 'ns secundin els bons desitjos.

Escoltéu les paraules qu' en Pelay Briz posa en boca de

L' Angel de la Caritat

Feu caritat sense mida
á tots los que pobres son,
que aixís ma veu vos ho crida
per boca de l' afligida
pobresa del vostre mon.

Aquell que lo seu ne doni
als que n' han necessitat,
aquell que res ne perdoni
per fer be al pobre, abandoni
tota por d' esser damgnat.

La pobresa despullada
demana pa ab sant enhel;
mes quan es l' hora arribada
de morir, troba aplanada
la via d' anar al cel.

Lo pobre en la vostra vida
n' es un ángel desterrat,
y quan sa tasca finida
te en lo mon, tot desseguida
se 'n puja al cel estrellat.

L' Agrupació protectora de l' ensenyansa cata'ana ha tingut l' atenció d' enviarnos los quatre quaderns que hi han publicats dels *Exercicis Metòdichs d' Aritmètica* compostos p' el mestre normal En Angel Lletjós.

Es una obreta destinada als alumnes que frequenten les escoles catalanes de innegable utilitat. Agrahim la atenció.

Sr. Administrador de Correus: ¿Ahont se pert LA CREU DEL MONTSENY que usant del seu perfecte dret nos demanan nostres abonats? Especialment de la provincia de Gerona en tota sa xarxa de ferrocarrils hem rebut desde la fundació una bona cosa de queixas que no 'ns expliquém tota vegada que ab l' escrupolositat deguda l' hem anat depositant al lloch que á l' Administració se 'ns indica y ab el franqueix de rigor.

Val la pena que 'l Sr. Administrador procuri indagar ahont está 'l mal y posarhi esmena.

PA DE SANT ANTONI ⁽¹⁾

Lo nostre pa de cada dia donáunos
Senyor en lo dia de avuy.

Suma anterior. 74'70 ptes.

Per un favor rebut dona un devot del	
Sant.	1 ptes.
Ramón Porqueres dona p'el Pa de Sant	
Antoni.	2 »
I. P. dona p'el Pa del pobres	0'50 »

(1) Les almoynes poden depositarse en la caixa-bussó que hi ha á l' entrada de la Administració ó enviarse per correu, acompanyantse sempre que 's puga una noteta denotant sa procedencia y 'l motiu perque 's fa la almoyna.

LA CREU DEL MONTSENY per sos redac-	
tors y col·laboradors	1 »
Un obrer demanant á Sant Antoni que	
li conservi la feyna, dona p' el Pa	1 »
J. M. Per un favor rebut y altres que	
espera rebre	5 »
Una senyora caritativa.	10 »
Quatre caixistes donan p' el Pa dels	
pobres	1 »
J. C. R. S. S. H. y F. G.	2 »
S. M. R. H. S. V. S. B. y J. G.	6'75 »

Total. 104'95 ptes.

PROMÈSES

Un estudiant, si surt bé dels examens, agrahit vos donará p' el Pa de vostres aymats pobres tres pessetes.

Si se 'm resolte favorablement un assumpto que considero capital, y en l' espay de un any, prometo donar p' el Pa de Sant Antoni dos centes pessetes.

P. B. Promet 250 pessetes si surt en bé de un assumpto.

Breu Novena á Sant Antoni de Padua

pera les persones que poden disposar de poch temps

Per la senyal... etz.

ACTE DE CONTRICIÓ

Senyor meu Jesucrist, Dèu y Home verdader, Criador y Redemptor meu, per ser Vós qui sòu y perque vos amo sobre totes las cosas, me pèsa de tot mon cor de habervos ofés y proposo fermament esmenarme y no tornar á pecar, esperant de la vostra infinita misericordia que 'm perdonaréu y salvaréu la meva ànima. Amen.

DIA PRIMER

¡Oh gloriós Sant Antoni, propagador de la fé de Cristo! per aquella viva fé que sempre vos animá y per lo gran zel ab que trevalláreu pera infundirla en

las ànimas, alcanséume de la divina Sabiduría que tinga sempre subjectat lo meu enteniment á las ensenyansas del Evangeli; que crega humilment tot quant creu y confessa la Santa Iglesia Católica, Apostólica, Romana; que visca y mori confessant las sevas ensenyansas y que confortat ab los seus Sants Sagraments, obtinga, per últim, la inefable ditxa de contemplar á Dèu y cantar eternalment las suas alabansas en lo cel. Amen.

Are, ab molta fe y confiansa, demani cada qual la gracia ó favor que per intercessió del Sant se desitja lograr en aquesta Novena.

Y pera millor obtenirla se dirá la oració del Pare nostre, Ave Maria y tres Gloria Patri, acabantse ab lo



RESPONSORI

Si cercas miracles mira
error y mort desterrats,
fugits miseria y dimoni
malalts y lepra curats.

*La mala mar s' abonansa,
los presos son deslliurats
los membres y bens perduts
recobran joves y ancians.*

Pregau á Deu per nosaltres,
Antoni gloriós y Sant,
de las promesas de Cristo
perque ben dignes siam. Amen.

Lo perill minva ó s' aparta,
lo pobre és ausiliat;
que ho contén los que milloran,
que ho digan los paduans.

La mala mar, etc.
Gloria al Pare, gloria al Fill
y gloria al Esperit Sant....
La mala mar, etc.

ORACIÓ

Féu, oh Senyor, que la intercessió del vostre Confessor Sant Antoni ompli d'alegria á la vostra Icclesia, pera que sempre sia protegida ab los ausilis espirituals y mercesca conseguir los goigs eterns. Amen.

(En los demás días sols se varia la oració corresponent, com á continuació se senyala).

ANDREU ALIER, *Pere.*

(Continuará).

COMBINACIÓ

Agustí Antolí Vicens

Andreu Alfons

August

Combinar aquestos sis noms de manera que diagonalment ne donguin un de molt estimat.

PROBLEMA ARITMÉTICH

Un pobre que captava, va pararse devant de una hermita y entrá á ferhi oració. Demaná al Sant que si li doblava la cantitat de moneda que portava á la butxaca li donaria un sou de caritat. Lo Sant va concedirli lo que demanava y cumplint sa promesa va anarsen.

Arrivá á una segona hermita, fent igual súplica y promesa remerciant ensemps ab un sou lo obtingut.

Per fi, passá devant de una tercera hermita y demaná á l'imatge que allí 's venerava, lo mateix que anteriorment havia demanat á les altres, es á dir, que si li doblava la cantitat donaria un sou d' almoyna.

Hu obtingué; doná l' almoyna de un sou y 's quedá sense cap classe de moneda, lo que s' en diu pelat. Se pregunta ¿ab quins diners comptava al entrar á la primera hermita?

I. P.

PASSATEMS

TARGETA

Ana Nin Tost

Formar ab aquestes lletres lo nom de un gran Sant italiá.

ADAN ARGÁ

CORRESPONDENCIA LITERARIA

A. A. Anirá. — R. T. Aprofitaré quelcóm. — R. B. No serveix res de lo que m' envia. — I. R. Ab molt gust li aniré donant cabuda. — K. N. O. No pot ser, fill; perxó no 's cónsi de fer probatures. — R. S. V. Vosté está molt de broma y 'ls versos s' en ressenten. — M. B. Si no fos més que les faltes d' ortografía las hi corretgiria, pro hi han massas incorreccions y ho hauriam de fer nou. — R. P. Lo que m' envia anirá sortint si pren un xich de paciència. — Queda per contestar.

Imprempta Antoniana. — Gerona, 76. — Barcelona.

Obra nova de gran éxit

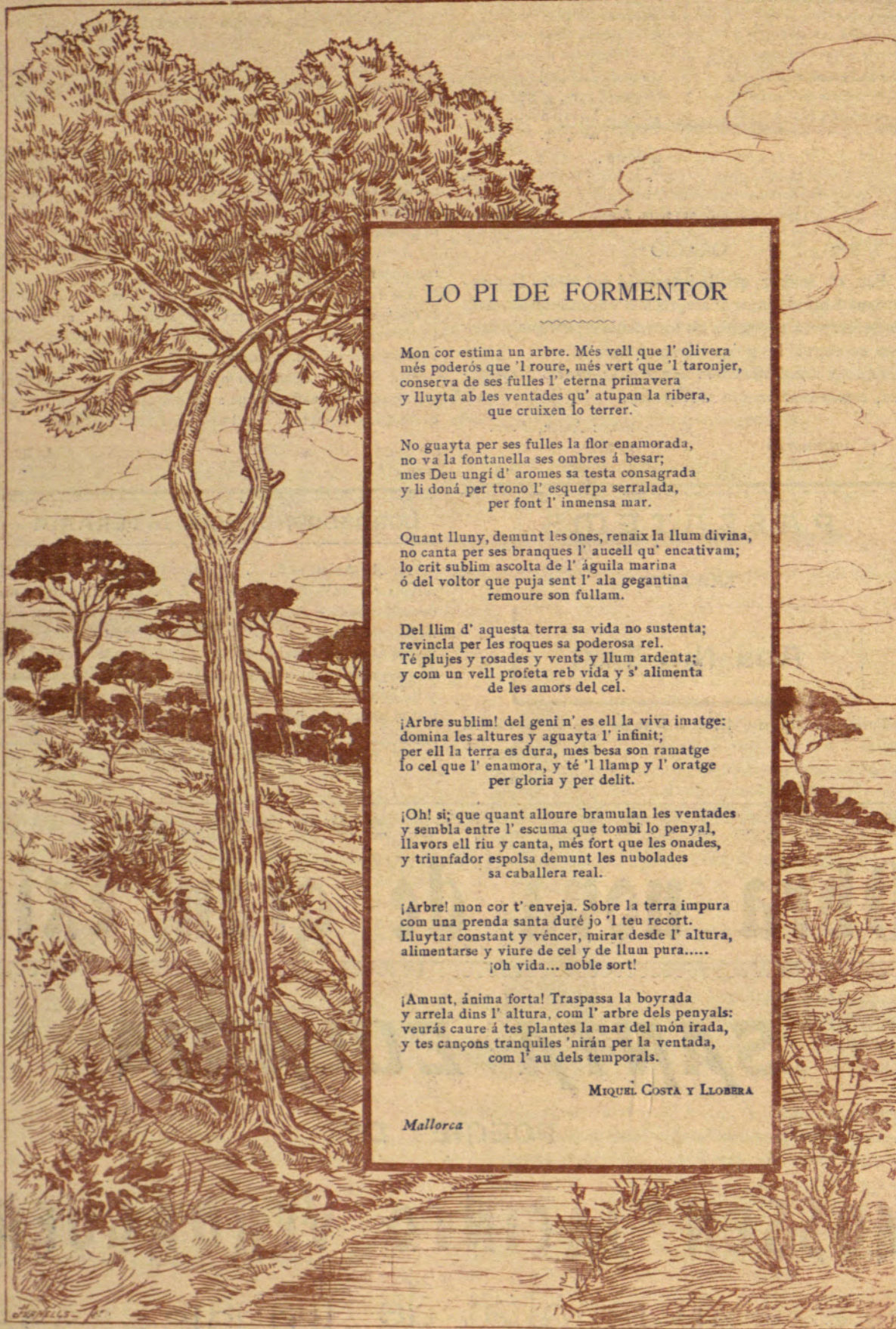
SANTA EULARIA

POEMET DE

MOSSEN JACINTO VERDAQUER

ab infinitat de grabats

Se ven al preu de 3 pessetes en nostra Administració



LO PI DE FORMENTOR

Mon cor estima un arbre. Més vell que l'olivera
més poderós que 'l roure, més vert que 'l taronjer,
conserva de ses fulles l'eterna primavera
y lluyta ab les ventades qu'atupan la ribera,
que cruixen lo terror.

No guayta per ses fulles la flor enamorada,
no va la fontanella ses ombres á besar;
mes Deu ungi d'aromes sa testa consagrada
y li doná per trono l'esquerpa serralada,
per font l'immensa mar.

Quant lluny, demunt les ones, renaix la llum divina,
no canta per ses branques l'aucell qu'encativam;
lo crit sublim ascolta de l'águila marina
ó del voltor que puja sent l'ala gegantina
remoure son fullam.

Del llim d'aquesta terra sa vida no sustenta;
revinclu per les roques sa poderosa rel.
Té pluies y rosades y vents y llum ardenta;
y com un vell profeta reb vida y s'alimenta
de les amors del cel.

¡Arbre sublim! del geni n'es ell la viva imatge:
domina les altures y aguayta l'infinit;
per ell la terra es dura, mes besa son ramatge
lo cel que l'enamora, y té 'l llamp y l'oratge
per gloria y per delit.

¡Oh! si; que quant alloure bramulan les ventades
y sembla entre l'escuma que tombi lo penyal,
llavors ell riu y canta, més fort que les onades,
y triunfador espolsa demunt les nubolades
sa caballera real.

¡Arbre! mon cor t'enveja. Sobre la terra impura
com una prenda santa duré jo 'l teu recort.
Lluytar constant y vèncer, mirar desde l'altura,
alimentarse y viure de cel y de llum pura....
¡oh vida... noble sort!

¡Amunt, ánima forta! Traspassa la boyrada
y arrela dins l'altura, com l'arbre dels penyals:
veurás caure á tes plantes la mar del món irada,
y tes cançons tranquiles 'nirán per la ventada,
com l'au dels temporals.

MIQUEL COSTA Y LLOBERA

Mallorca